Милутин Ж. Павлов

МИКИ ШЕПАРД У ТАЈНАМА ИШЧЕЗЛИХ КЊИГА СА ОВЕРЕНИМ ПСЕУДОНИМОМ ЂОРЂА ПИСАРЕВА

Рутина је највећа опасност која прети путницима
да не кажем истраживачима и авантуристима
који ходе непознатим пределима и крајевима...

Ђорђе Писарев

1. Мистерија књижевног ребуса

Ко би могао бити Мики Шепард, писац књиге насловљене *Станица за лов на китове*,[1] а у преводу Ђорђа Писарева? Да ли нас може преварити датум рођења 11. фебруар 1957. године у Џорџији? Наравно. Биографски се јавља *као син презбитеријанског свештеника који је обилазио парохије од Вирџиније до Флориде?!* Може бити, а и не мора. И син презбитера одметнуо се у писце и не сумњајте да ће вас у једном тренутку очарати мајсторским финесама креативног писања. Што да не? Виђао сам ја тог Шепарда како усред бела дана без пијачарине на Футошкој пијаци загледа у фаце тек пристиглих накупаца који нуде гајбе парадајза и тек узрелог грожђа из Визића за пар *румено* штампаних књига на чијим корицама су јасно уцртане фоке. И чим је угледао фоке на свиленим корицама књига знао је да се нашао у близини *Станице за лов на китове*.

– *Ово јесте не само место где се и даље лове китови, него и једино место у Тера Нови где се читају књиге које никад нису написане* – рекао ми је у поверењу и нестао.

Угледавши цртеж озвездане лађе Настасје Писарев на насловној страни књиге, схватио сам да се Мики Шепард није случајно нашао на зеленој тржници Новог Сада, има ту неког потопа, скоро да је прорадило клизиште у мојој глави као опасни пометеник садашњег времена.

Ако завирите мало дубље уз упорне претраге по интернету, мистерија ће бити још запетљанија. Може бити да приликом гугловања пред вашим очима искрсне рапсод и писац Шепард, рођен 27. марта 1932. године, негде у Украјини, осенчен хороскопским знаком *овна*. Не знам да ли је измишљен, али јесте опипљиво нејасан, штур, делује као добро упертлана ципела! Управо тај, триком овенчани писац, троши старачке дане у Канади, ако их већ није и потрошио крцкајући као бајковита веверица орахе у својству

[1] Мики Шепард: *Станица за лов на китове*, превод Ђорђе Писарев, Службени гласник, Београд, 2019.

тамо неког носталгично звиждукавог поп музичара. Нисам читао њега самог у *Истинитим причама о духовима*, иначе међу њима сабласно живим и не журим се ка тамо где ћу засигурно стићи. Те приче поодавно сања и дотични (да ли само преводилац) Ђорђе Писарев, чувени књижевни скелеџија, а ја са њима богме и месечарим над белином уклете хартије. Зар није међу сличним духовима и Иво Андрић писао описно нашу *Проклету авлију?!* Искрено сам рашчитао умножена питања: *Шта бисмо добили ако бисмо животу одузели сву поезију, све снове, сву лепоту мистике и сву лаж? Шта је то истина? Знате ли ви то? Јер ми се само благодарећи симболима крећемо напред и те исте симболе мењамо сразмерно нашем кретању.* И, наравно, да не бих залутао, у цик зоре позвао сам телефоном неку сподобу да ми објасни тачни оријентир и земљописни топоним на чијој координати се налази *Станица за лов на китове?* Добио сам тресну телефонску слушалицу по носу уз псовачки звучни удар по уху. Шепардовићу и сам по овој књижевној бронхоскопији плућно док не искашљем и последњу алвеолу романескног потопа. Помислим, зар нисмо срасли уз само дно негдашњег Панонског мора?! На моменте ми се учини да сам се родио са медузама у очима. Одакле ми та и таква морска илити океанска опсесија? Дивим се китовима и слоновима, ни у сну их не бих ловио.

2. Мало откриће Данила Кабића, великог библиотекара

Листајући *Лексикон Достојевски*[23] уз мајсторски скројене књижевне шињеле *Достојевски и велика четворка (Сервантес – Гоголь – Толстој – Ниче)*[34] узгредно се сетих да приупитам великог библиотекара, потписника ових књига, каква и која су његова сазнања о Микију Шепарду? По њему, то је потписни псеудоним Ђорђа Писарева, условног преводиоца књиге, црно на бело, *Станица за лов на китове*. Халуцинантно, излазим из дрвене зградурине, *чију унутрашњост никада нећу видети*, осим што ћу је наслутити у преводу са енглеског, како вам драго, Ђорђа Писарева, а ко зна, *нико ништа не зна, крхко је знање* – како рече давно песник Добриша Цесарић; можда се и сам Писарев толико узјогунио да се преводи самим собом пратећи узбуркане илустраторске вештине Настасје Писарев. Тај Мики Шепард рођен 11. фебруара 1957. године није баш затурен разводно на заводно у матичним књигама да удахне ваздух Фрушке горе и Дунава у Визићу. Догодило се да руско презиме Писарев зађе у рукавац тамо неког украјинског рапсода М. Шепарда.

3. Оставинска расправа уз пивске флаше

У четвртак упрла тепсија сунца. Подне, који минут иза. Писарев и ја изишли из редакције раскупусаних новина, разбуцано шашави, да уз пивске флаше књижевно шлагвортирамо загонетке у одгонету.

---

[2] Данило Кабић, *Лексикон Достојевски*, Прометеј, Нови Сад, 2007.

[3] Данило Кабић, *Достојевски и велика четворка (Сервантес – Гоголь – Толстој – Ниче)*, Орион спирит, Нови Сад, 2015.

– И ти расписао Шепарда, да би га вешто себи самом преводио, а да се чита као књига која није *никад написана* него приповедно оцртана духовима узбуркане дневи Настасје Писарев(не). И поред толиког *манчестерскої цица и разне металне робе: малих и великих маказа, ножева, клешта, виљушака и кашика, стеґа, ланаца и ексера, шрафова* ти баш на стоваришту којекаквих дрангулија нашао тог Шепарда књигу без реверса стваратеља да преводиш? И ко је тај Шепард са том умишљеном реченицом да *живот је идеална ствар за подражавање*, па није он Софроније Кирић из Сент Андреје, потписан руком Јакова Игњатовића?!

Писарев зури у криглу пива, диже је спрам сунчане жаруље. Мала крчма на Футошкој пијаци у Новом Саду смејући се као Леонардова загонетна слика упамћена из Лувра.

– Јеси ли ти пажљиво ишчитао изјаву Шепардову у мом преводу, а коју је дао за часопис *The New York Times Book Review?*

– *Веома ми је стало до заплета.* – Цитирам ја из рукава. – *У детињству ме је првобитно заплет натерао да се дивим романима и да пожелим да и сам постанем писац...*

Георгије илити Ђорђе Писарев, што му дође једно те исто, опет као она Леонардова слика из Лувра. Испија криглу и кажипрстом опцртава пун круг на карираном столњаку тесне крчме за две наредне кригле:

– Пази са строгом цртом у памћењу, *Шепардова књижевност се храни књижевношћу; да ли реминисценцијама, импулсима, дословним преузимањем, свеједно. Крађа цивилизацијске прошлости постаје нов квалитет, промењен однос према копији (плаґијату) и оригиналу... Дакле, користи исте реченичне склопове, мотиве, делове, па и целе приче. Али, комбинације су увек различите, не можеш се два пута окупати у истом тексту, па су тако различите и књиґе.*

– Аха, знам за јадац, Мики Шепард алијас Ђорђе Писарев, или како своју књижевну стварност тај исти Писарев преноси отмено на господина Шепарда. Јасно: *Парадокс настаје када се постави питање како нешто што би морало да се бави светом и појавама може да буде фантастично у стварности која, својим манифестацијама, већ јесте фантастична.*

– И овај наш разговор са сликовитим пивским криглама укруг говори да: *живимо у свету којим владају фикције свих врста... Живимо унутар једноґ романа оґромних размера* – потврдно и убедљиво развлачи Писарев.

– А шта ако си ти личним псеудонимом уприличен као онај други Мики Шепард рођен 27. марта 1932. године на интернету?

– Ништа није случајно – потегао је кајас и ђоном притиснуо дизгине белог коња на шаховској табли Футошке пијаце по чијим се пољима котрљају јабуке, крушке, суве шљиве и ораси.

Да сумирам, стварност се не имитира, она се уметношћу остварује.

Стратегија приповедача се састоји у томе да разјасни мистериозну поставку приче причом. Без мистерије и илузије нема стваралачког чина, ма колико ствари изокретали наглавачке. Нема ципеле без ђона као ни ђона, без табана у памучним чарапама.

4. Духови као животни зачини фантастичних маштарија

Приче о духовима могу бити истините у мислима оних који их маштом обистињују. Књижевне реалије егзистирају паралелно уз могућна животодавна чињења. Управо укњижење тих паралелно узбудљивих светова у догађању прати и романескна хроника. Мики Шепард алијас Ђорђе Писарев је у овом случају матичар обострано уочених чињеница. Да ли је то сага о стварању или реченични лавиринт који нас увлачи у интригу која нас тако уводи у авантуру где се иреално утапа у магични реализам.

5. Да или не

Да ли се *Станица за лов на китове* може читати као помама, време унижених вредности када се величанство достојно поштовања срозава у блато или опстаје као прах праха оца мога и твога који нема ни мита ни легенде у сажетом приповедном тонусу анегдоте? Наравно да може, али и не мора тако бити. Добро, упитаће ме савестан читалац, зар се не објављује у сажетку романескно Толстојево штиво *Рат и мир* или (не) вешто скраћени *Карамазови* за три рукава унапред Ф. М. Достојевског? Чини ми се да је тај шнајдерај помпезно будаласт. Колико је журних – толико је и стрпљивих у животодајном дућану.

Да се не би стањило стрпљење читалаца психијатри су почели писати историју света, а да светска историја има сличне заврзламе као и наши животи који посрнуло бахатају Москвом, Вашингтоном, Лондоном, Пекингом, или бауљају Дунавским сокаком који већ поодавно као да и није у Новом Саду. Можеш ти правити скице за којекакве мегаломанске романе, ако ниси кадар уочити систематске невоље првога комшије, од твога писања нема ништа. Екстремно доба захтева екстремно јасну литературу, јер емоционално без социјалног не иде.

Шта је роман? Да ли је то џак украдених новчаница испред стаклених врата месингане браве Поштанске штедионице у Суботици, или потрага за том врећом украденог новца? Пред постављеним питањима и потенцијални читалац остаје збуњен. Он би да збраја сурово реалне чињенице до последњег цента. У овом случају главно лице романа била би ноћ густа као лепљива смола, или пуна сатница у психомонтажи када рука А граби из руке Б врећу с новцем. Много романа у једном случају. Како уловити праву искру која ће изазвати романескни пожар? Потрага за таквом рецептуром је још увек у току. Важно је обити трезор скривене егзистенцијалне чињенице, под условом да у ноћној забити схватиш облак прашине чија ти се магла гнезди бактериозно испод коже и чим те по челу тресне грозница ти бележи транс те исте грознице у којој си себи самом Лир у краљевству трагедије Вилијама Шекспира где ти и трон исповедно важи као коњ спреман за галоп у непознато. Нема писца без ноћних приказа, без гротескних зверади у памети. Писац у делу мора бити питко прозиран, претворен у Ништа из чијег ништавила предочава Нешто. Највише је светлости у буновно скројеним ветринама олујно хитрих страшила. Без олује нема демонске светлости. *Црна марама од свиле* је наша судбинска мрежа. Најтеже је слушати себе самог у кутији сопственог тела, проговара из дна срца *дух заїробним їласом*. У роману Микија Шепарда

алијас Ђорђа Писарева прво лице једнине бежи од патње да би нашло мучење. Шака је тако напуштена и од сопствене руке, у кући сабласти по чијим собама намештај уз звуке разбијених чаша разиграва представу чије кулисе сенче смислени *Духови близнакиња и сабласти руског добермана.* Апсурдна драма о ишчезнућу из подрума трошне зграде која се растреса са *седам забата* уз лековито упозорење: *када ствари једном крену погрешно, тешко их је вратити на прави пут.* И шта мислите, да ли се заиста и живи у црвоточини такве истине?! Просудите сами. Уме Шепард алијас Писарев да речито црта причице о Шерлоку Холмсу загледан у ледено лице које нестаје и ишчезава претоварено у облаке давно испарених и испраних књига и писањем као да ређа савести и *свести неприпремљене за чуда оностраног.* Он управо разоткрива и упозорава, *спасавајући наше душе* од језе која *се шири телом* уз широко наглашену опоруку у речима када казује: *један дух другом – Не верујем у људе.* Многе природне појаве јављају нам се као авети, вадимо их из кутија шарено тешких снова и тумачимо се у сопственим збивањима садашњег времена. Хрестоматија романа инвентарише рецепте упутних прича Чарлса Дикенса, Данијела Дефоа, Марка Твена, Антона П. Чехова, Оскара Вајлда, Едгара Алана Поа и лично потписаног Ђорђа Писарева.

Пре *Страшних прича* да не испустимо спрам свих јеванђеља теоријску мисао Косте А. Симића, књишки уредно заведену: *Према спиритистичкој теорији, у васељени постоје два света: један је духовни – небески, а други је материјални – земаљски. Кад човек умре, он само напушта свој истрошени материјални или земаљски облик и враћа се поново своме првобитном извору, у царство духова.* Књижевност је блиска спиритуализму, она и јесте сва у привиђењу.

6. Не чини зло ни себи нити ближњем

Убити и убити се једнако је тежак грех. Ради како хоћеш, али не чини зло ни себи, ни ближњем. Буди увек у прилици да у себи самом гледаш и видиш лепе ствари. *Истина, морам признати, није овде баш све тако лепо, не постоји нигде ништа савршено, па тако ни овде у Едену.* Ваља нам живети у *свету илузија и привида.*

7. Тоталан или превратнички разграничен кратки роман

Није Екерман могао записати уметничке финесе које му Гете није ни хтео изрећи, нити је Гете сумњао у бележничку моћ Екермана, а биће истина да ни Екерман није примао од Гетеа све речено као здраво за готово. Да Екерман није сумњао не би ни бележио, нити би му се Гете као приказа јављао над испразном тајном беле хартије. Често уме сам језик да буде заведен бунилом у презенту, *невероватнија ствар је најсигурнија.* Живот нас уверава да *немогуће увек успева.* Хоће ли варвари *подмладити свет?* Ако нигде другде, опстаћемо у књигама између неба и земље, наше шансе су описане, али их не читамо, јер нисмо кадри закорачити дечјим срцем у свет невине игре. *Пловити се мора, али не би било наодмет знати куда и где.* Учинимо даљине доступне оку, оставимо се ми онога што је изван ока. Божанство је наслут само, наша машта је божанствени поход у непознато, походи нас *осећај да лебдимо изнад облака,*

попут богова што су изгубили мисао и оријентире. Мики Шепард алијас Ђорђе Писарев каже да *није забрањено маштати* загледан у широку океанску пучину, премеравајући небеску куполу, одгонетајући тајне далеких сазвежђа са палубе *Полариса*, тог његовог *Титаника*, помало твог и мог, а *Поларис* јесте библиотека, историја разлистаних епоха сручених у вртложна времена. Можда ми та његова просторна лађа сличи некаквом носачу самолетећих утвара. На крају романескне пловидбе ослушкујем у полугласном ишчитавању разговор:

– Не верујем да је преостао иједан кит – изјавио је ојађено Капетан. – *Они су изумрли, баш као у стара времена што су ишчезли диносауруси.*

– Можда је њих уништио пад великог метеорита, можда и сопствена неприлагођена огромност, живот с телима која више нису били способни да нахране – рекоше Мики Шепард и Ђорђе Писарев углас.

– Али китови нису изумрли: побили смо их и затрли ми, људи – узвратио је Капетан.

Као гром из ведрог неба погодила ме је спознаја: свет у којем су људи дозволили себи да убијају та прелепа, дивовска створења, морао је да пропадне.

Даље се ни словом није могло, јер даље, осим голе пучине, ничега и није било. Ма колико халуцинантна била фрагментарија овога романа, она нас нетремице подсећа *да дух на овом свету* не постоји само за нас. Пустош, ма каква била, благотворно је надомештена књигом која чини облак над Тера Новом јединим месту *где се читају књиге које никад и нису написане* у авантури голог опстанка.

Пред нама јесте смели обијач књижевних форми, али и фразеолошки вештак и јасан лакмус да издвоји и предочи у опсегу уоченог чињеничног стања куда клизи егоцентрична сујета.

Тоталан или превратнички разграничен роман, *Станица за лов на китове* може се читати као ребусна омама смеле књиге која је клин у закивању мудре књиге. Роман носи онолику смелост коју је носио и сам Робинсон Крусо када се отиснуо да оплови океан читалаца. Мики Шепард као потпуни псеудоним Ђорђа Писарева је у превратном смислу речи поуздани повратак Одисеја са Итаком књиге која још увек иште писца у потрази која превазилази машту и самога читаоца, да би могла бити изложена и у смелим цртежима реално иреалне Настасје Писарев. Шепард – значи опстанак дечје радознале умности у гесту племените одрасле протуве, смеле у раскринкавању свеколиког насиља. Питање није сувишно, а сваки одговор у процесу настајања важио би као драгоцени аксиом.